

GEEN KAS MAAR GRAS
OPEN BRIEF
20 augustus 2009

Open brief aan het College van Burgemeester en Wethouders en de leden van de Gemeenteraad van de gemeente Kaag en Braassem

Geachte dames en heren,

De Tussenrapportage 'Onderzoek compensatie duurzame glastuinbouw Zuid-Holland' van 7 juli 2009, die u binnenkort gaat bespreken, stelt ons in hoge mate teleur. De provincie stelt dat de Tussenrapportage de benodigde feiten bevat om straks (najaar 2009) te komen tot een verantwoorde keuze tussen beide locaties. Wij zijn het daarmee niet eens: de rapportage belicht voornamelijk het standpunt van de Provincie, maar schiet ernstig te kort waar het gaat om de nadelige gevolgen voor het Groene Hart en de gemeente Kaag en Braassem.

In het Nationaal Landschap het Groene Hart is grootschalig bouwen niet toegestaan, tenzij zou kunnen worden aangetoond dat het gaat om een zaak van groot openbaar belang. Het belang van extra glas zou dan aantoonbaar groter moeten zijn dan het belang van het Groene Hart. Een dergelijke afweging is noch bij de eerdere studies noch in de Tussenrapportage gemaakt. Daarmee ontvalt de basis aan het streven van de provincie.

Het verbod om nieuw glas te bouwen is nog eens ondubbelzinnig vastgelegd in de Nota Voorloper Groene Hart, die eind 2008 mede door onze provincie is ondertekend. Het is schokkend hoe deze overeenkomst in de Tussenrapportage terzijde wordt geschoven.

De Strategische Visie op Kaag en Braassem, het Landschapsontwikkelingsplan Rijn- en Veenstreek en de ruimtelijke visies van het Rijnstreekberaad en van Holland-Rijnland laten evenmin onduidelijkheid bestaan over het gewenste toekomstbeeld van onze gemeente. Ook die krijgen in de Tussenrapportage niet het gewicht dat zij verdienen, hoewel ook daaruit ondubbelzinnig blijkt dat het groen-blaue karakter van onze gemeente en onze streek topprioriteit is.

De Tussenrapportage is verder onduidelijk over de relatie tussen grootschalig nieuw glas en de herstructurering van bestaand glas, zoals die van het Rijnstreek+ beraad (met het Integraal Ontwikkelingsplan glastuinbouw) en de daaruit voortgekomen plannen van buurgemeente Nieuwkoop. Onduidelijkheid blijft ook bestaan over de hoeveelheid oneigenlijk gebruikt glas.

De dramatische ruimtelijke gevolgen voor onze gemeente en onze omgeving wanneer één of meer van de drie overgebleven zoekpolders zou worden bebouwd met honderden hectare kassen, worden nergens serieus in beeld gebracht. De geromantiseerde plaatjes van de Tussenrapportage zijn misleidend en nemen de lezer niet serieus.

Hoewel deze planologische belemmeringen op zich al meer dan voldoende zijn om de provinciale plannen naar de glasbak te verwijzen, kunnen er nog andere, met name economische en financiële bezwaren worden aangevoerd.

Zo geeft de Tussenrapportage geen bevredigende verklaring voor de noodzaak om een minimum van 5800 hectare glas na te streven. Het getal is kennelijk een betrekkelijk willekeurige politieke keuze, die net zo goed 5400 had kunnen zijn. Gezien de steeds wijzigende wereldwijde marktomstandigheden wordt een deugdelijke onderbouwing node gemist. Evenmin wordt toegelicht waarom eventueel extra benodigd glas beslist in onze provincie moet komen. Gaat het hier om een provinciale of een globale bedrijfstak?

Nergens wordt ingegaan op de nadelige gevolgen die de vestiging van grootschalige nieuwe glastuinbouwbedrijven kan hebben op de hier aanwezige glastuinbouw. Er zijn veel voorbeelden van kleinere bedrijven die ten onder gaan door de vestiging van superbedrijven in hun omgeving. Ook de vermeende behoefte aan nieuwe werkgelegenheid in onze gemeente blijft onbesproken.

Ook over de mogelijke nadelen voor onze gemeente als geheel wordt met geen woord gerept. De teloorgang van het karakter van onze gemeente is slecht voor de recreatieve functie en voor de aantrekkelijkheid als woongemeente, beide met nadelige economische gevolgen.

De heikele financiële situatie van onze gemeente, het veeleisende plan Braassemerland en de wenselijke herstructurering van de lokale glastuinbouw vergen nu al het uiterste van onze bestuurlijke organisatie. Het toevoegen van een nieuw megaproject is alleen al om die reden onverantwoord.

Het is onwaarschijnlijk dat de definitieve rapportage wel een evenwichtig beeld zal geven van alle gevolgen van de provinciale plannen. En zelfs als dat gebeurt kan er uiteindelijk slechts één conclusie worden getrokken: het volbouwen van ons open landschap heeft onaanvaardbare gevolgen voor onze gemeente en voor het Groene Hart.

Onze gemeente draagt reeds vele (over)lasten vanuit onze omgeving: het vlieg-, trein- en autoverkeer in het bijzonder. Wij kunnen die niet vermijden, maar slechts proberen de nadelige gevolgen te mitigeren. Moeten wij nu ook nog ons open landschap inleveren voor de politieke wensen van de provincie?

Na het schrappen van de Vriezekoopsche Polder, de Grote Heilige Geestpolder en de Wassenaarsche Polder, moeten ook de Veender Polder, de Polder Oudendijk en de Polder Vierambacht zo spoedig mogelijk als zoeklocatie worden afgevoerd, zodat de gemeente haar inspanningen en middelen (en de hulp van de provincie) nuttiger kan inzetten.

Gelukkig hebben Gedeputeerde Staten gezegd dat het lopende onderzoek ook kan leiden tot de conclusie dat geen van beide voorkeurslocaties geschikt is en ook dat de plannen niet zullen worden doorgezet wanneer er onvoldoende draagvlak is. Het zal duidelijk zijn dat onze vereniging onze gemeente geen geschikte locatie vindt en dat wij geen deel uitmaken van het gezochte draagvlak.

Met vriendelijke groet,
Namens de VBOLK&B
Huib van Dijk, voorzitter

Voor een meer gedetailleerde onderbouwing van onze zienswijze verwijzen wij u naar de bijlage: "Geen kas maar gras – vier vragen".

GEEN KAS MAAR GRAS

VIER VRAGEN – bijlage bij open brief

20 augustus 2009

Onze vereniging maakt zich sterk voor het behoud van het open landschap. Wij zijn tegenstander van opofferen van 800 hectare open landschap in onze gemeente ten behoeve van 400 hectare nieuw glas, zoals door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland wordt overwogen.

Wij hebben vier vragen over de provinciale plannen:

- waarom 400 hectare nieuwe kassen?
- welke gevolgen heeft de schaalgrootte?
- waarom hier in het Groene Hart?
- wat betekent dat voor Kaag en Braassem?

Op geen van deze vragen hebben wij een bevredigend antwoord gevonden dus blijft voor onze vereniging gelden: geen kas maar gras.

1. Waarom 400 hectare nieuwe kassen?

Zo'n dertig jaar geleden was er veel meer glas in de provincie dan tegenwoordig. Het provinciebestuur van Zuid-Holland was zelfs bevreesd dat de provincie te veel zou verglazen. Toen werd 5800 hectare glas beschouwd als het maximum dat de provincie kon verdragen. Sindsdien is het glasareaal afgenomen, mede door overloop naar andere provincies. In het jaar 2000 was er nog 5800 hectare glas en nu is er nog 5400 hectare. De provincie wil weer terug naar 5800 hectare. Wat vroeger een maximum was is nu blijkbaar een minimum geworden.

Grootschalige ruimtelijke ingrepen dienen grondig te worden gemotiveerd, zeker in onze dichtbevolkte provincie, waar allerlei tegenstrijdige belangen hun deel van de beperkte ruimte claimen. GS hebben toegezegd te zullen aantonen dat 400 hectare nieuw glas in Zuid-Holland noodzakelijk is. Dat wil ook onze gemeenteraad weten. Zij zullen daarbij ook de bundeling van het verspreid glas en het oneigenlijk gebruik van bestaand glas (bijvoorbeeld voor caravanstalling) betrekken. Wat is gepland en wat is reeds verwezenlijkt? Hoe verhouden deze provinciale plannen zich tot het Integraal Ontwikkelingsplan (IOP) voor de Glastuinbouw in de Rijnstreek+ en de plannen van buurgemeenten Nieuwkoop en Haarlemmermeer?

De glastuinbouw heeft het moeilijk en hopelijk zal de huidige crisis niet te lang voortduren. Helaas kan niemand de toekomst voorspellen, niet voor de korte termijn en al helemaal niet voor de lange termijn. Niemand weet hoe de productie en handel in het buitenland zich gaat ontwikkelen of hoeveel Nederlandse producenten (delen van) hun productie naar het buitenland zullen verplaatsen.

In het Financieele Dagblad van 10 juli 2009 staat een uitgebreid artikel over de dramatische toestand waarin veel glastuinbouwers zich momenteel bevinden. Het hoofdprobleem is overproductie, terwijl veel exportmarkten wegvallen. Maar er staat ook dat het probleem

fundamenteler is. Kern is de uitgebreide productie in Nederland en Europa: een groter areaal én meer productie per vierkante meter. De Nederlandse export nam toe van € 11,1 miljard in 2000 naar € 15,7 miljard in 2008, ondanks het afnemende kassenareaal in Zuid-Holland. En dan zijn er ook nog veel ondernemers in problemen die geïnvesteerd hebben in energiezuinige kassen.

In het Vakblad voor de Bloemisterij van 14 augustus 2009 staat een artikel onder de kop: 'Productiecapaciteit zal eerst én blijvend omlaag moeten'.

Is de glastuinbouw gebaat bij uitbreiding van het glasareaal? En moet dat dan persé in Zuid-Holland? Is overcapaciteit wellicht een van de redenen voor de huidige problemen? Welke invloed heeft verdere productiviteitsstijging op het in de toekomst benodigde glasareaal? Hoe zit het met de teelt in meerdere lagen boven elkaar?

5800 hectare is een vrij willekeurige maat, die niet voortkomt uit aantoonbare vraag. De provincie had met even veel gemak 6200 of 5400 hectare kunnen kiezen. Het is bovendien een maat die gekozen is voordat de economische crisis uitbrak. Dat alleen al zou een reden moeten zijn het getal naar beneden bij te stellen.

2. Welke gevolgen heeft de schaalgrootte?

Ook glastuinbouw moet duurzaam worden. Dat houdt in dat op termijn gesloten systemen moeten worden gebruikt voor water, warmte, meststoffen en dergelijke. TNO spreekt dan ook niet meer over tuinbouw, maar over procesindustrie. Volgens GS moeten glastuinbouwcomplexen daarom minstens 100 hectare groot zijn. Dat grootschaligheid niet vanzelf leidt tot duurzaamheid heeft de MER commissie onlangs bevestigd met haar kritisch oordeel over plannen voor warmte-/koudeopslag onder een groot kassenproject in de Wieringermeerpolder. De kas als leverancier van energie is nog een ver perspectief.

Waar een megamarkt verschijnt krijgen kleine winkels het moeilijk. Waar megastallen komen, verdwijnen kleinere varkensboeren. Daarom verzetten Brabanders zich tegen megastallen. Waarom zouden onze eigen glastuinbouwers baat hebben bij een toestroom van grote concerns, die hier op megaschaal aan de slag gaan?

Op de openbare 'inspiratieavond' in het gemeentehuis op 6 juli 2009 werd duidelijk dat het voor een duurzaam samengaan tussen de woningen in Braassemerland en de nieuwe glascomplexen veel te laat is. Het overbrengen van warmte uit de kassen naar de woningen is, gezien de grote onderlinge afstand, ook niet aantrekkelijk. Dit soort complexe interacties vergen jaren van onderzoek en ontwikkeling, voorbereiding en planning. Om nog maar te zwijgen over de financiële haarbaarheid en de noodzakelijke dialoog met het bedrijfsleven en de betrokken burgers.

3. Waarom hier in het Groene Hart?

Niet alleen vinden GS 400 hectare nieuw glas noodzakelijk, maar die moeten ook nog worden neergezet binnen de grenzen van de provincie. Alsof glastuinbouw een provinciale industrie is en geen nationale of zelfs mondiale.

Alle studies die de provincie heeft laten maken tonen aan dat er in Zuid-Holland alleen plaats is voor 400 hectare nieuw glas, wanneer andere beleidsprincipes en afspraken overboord worden gezet en de verlangens van veel bewoners en bestuurders om de leefbaarheid te behouden worden genegeerd.

Er zijn kasten vol rapporten, plannen en besluiten over het Nationaal en het Provinciaal Landschap het Groene Hart. Nog geen jaar geleden ondertekenden drie provincies een convenant waarin letterlijk staat dat er in het Groene Hart geen enkele ruimte is voor de bouw

van nieuwe kassen. En dat alles schuift onze provincie nu plotseling terzijde? Dat kan alleen bij zaken van 'groot openbaar belang'. Als daarvan sprake was had dat bij de keuze van de zoeklocatie Kaag en Braassem en bij het ondertekenen van de overeenkomst 'Voorloper Groene Hart' duidelijk gemaakt en gemotiveerd moeten worden. Zonder 'groot openbaar belang' geen aantasting van het Groene Hart.

En zou het ministerie van VROM, dat onze gemeente opzadelt met € 2 miljoen extra kosten om het plan Braassemerland te vergroenen, toestaan 800 hectare van het Groene Hart af te nemen voor een gigantisch agro-industrieel complex? Gelukkig heeft de huidige minister bij herhaling getoond het beleid van vele voorgangers vast te houden.

Ook de streek en onze gemeente hebben hun ruimtelijk beleid vastgesteld. Zie de Strategische Visie Kaag en Braassem, de Regiovisie Ruimtelijke Ontwikkeling Rijnstreek+, waarin opgenomen het IOP glastuinbouw uit 1999, de Regionale Structuurvisie Holland Rijnland. Grootschalige nieuwe glastuinbouw past in geen enkele van deze visies.

In een dichtbevolkt gebied zijn veel voorzieningen nodig, zoals woningen, infrastructuur, bedrijven. Vaak zijn zulke voorzieningen plaatsgebonden. In andere gevallen is er vrijheid om de plaats te kiezen. Dat laatste geldt voor de glastuinbouw. In Noord-Holland, zelfs in en bij Aalsmeer, zijn vrije of vrijkomende locaties. En op iets grotere afstand zijn er nog veel meer.

Wanneer nieuwe ruimte nodig is voor bedrijven moeten eerst bestaande verouderde terreinen worden opgeknapt, voordat nieuwe locaties worden aangelegd. Datzelfde geldt voor woonwijken: eerst saneren of invullen dan pas uitbreiden. Waarom geldt dat niet voor de agro-industrie? Is ondubbelzinnig aangetoond dat in dit geval wel nieuwe locaties noodzakelijk zijn? En moet daarom een groot deel van het Groene Hart worden opgeofferd? Of kiest GS hier de weg van de minste weerstand?

En wat worden de volgende stappen? Uitbreiding van de wegeninfrastructuur? Vestiging van industrie die CO₂ voor de kassen levert of gebruik kan maken van de restwarmte uit de kassen? Reclamezuilen als bron van inkomsten en windturbines ter verhoging van duurzaamheid en inkomen? Vaarwel Groene Hart.

Met geromantiseerde computersimulaties wordt de illusie gewekt dat grootschalige kassenbouw fraai in het landschap ingepast kan worden. Verkeerswegen zijn niet voorzien van ontsierende verkeersborden en verkeerslichten, lantaarnpalen, geleiderails en geluidsschermen. De warmtekrachtcentrales, de installaties voor warmte/koudeopslag en de bio-vergisting ontbreken, evenals de leidingstraten, de schoorstenen en de verkeersinfrastructuur. Fraaie villa's en geboomte onttrekken de glazen complexen, met een hoogte die de 10 meter ruim te boven gaat, aan het oog. Ook de reclamezuilen en windturbines worden buiten beeld gehouden.

En als het Groene Hart dan toch mag worden opgeofferd, waarom dan ten behoeve van de glastuinbouw? Waarom hebben de gemeentebesturen zich eerder uitgesproken tegen een golfcourse, jachthaven en bungalowpark? Omdat dergelijke intensieve bestemmingen strijdig zijn met het ideaalbeeld van onze groen-blauwe gemeente en niet passen bij de gewenste extensieve recreatieve functie van dit gebied. Niet ten onrechte heeft de gemeente handhaving van de regels in het buitengebied hoog op de lijst van prioriteiten staan.

Uit wijdverbreide protesten van bewoners en bestuurders van vele (buur)gemeenten tegen vermijdbare aantasting van hun leef- en recreatiegebieden blijkt hun oprechte bezorgdheid. Dat was hier al zo in 1977 toen de provincie ook plannen had om de Groot Heilige Geestpolder en de Vriezekoopse polder op te offeren voor glastuinbouw. Die bezorgdheid is alleen maar toegenomen nu GS het Groene Hart beleid van het Rijk met voeten wil treden.

Inmiddels is het zoekgebied in onze gemeente gehalveerd. Nu de polders ten noorden van de Leidsche Vaart om cultuur-historische redenen zijn afgevallen, omvat het zoekgebied nog de

Veender Polder van 234 hectare, de Polder Oudendijk van 295 hectare en de Polder Vierambacht van 813 hectare. Die zijn blijkbaar cultuur-historisch niet interessant. De twee kleine polders zijn niet groot genoeg, hebben nu al veel waterproblemen en een slechte bruto/netto-verhouding tussen het totale areaal en het glasareaal. Ze flankeren de fraaie groene, ecologische oevers van de Wijde Aa en daarom bieden deze polders geen goede oplossing.

Dan zou de polder Vierambacht als zoekgebied overblijven. Delen van deze polder liggen in de buurgemeenten Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn en maken geen deel uit van de provinciale zoekactie. Een wonderlijke planologische aanpak! In ieder geval behoudt Alphen zo de ruimte voor de grote by-pass en extra woningbouw (met uitzicht op de kassen). De weidse polder en fraaie omlijsting worden verleden tijd. De uitstraling van de geïndustrialiseerde polder strekt zich uit tot alle aansluitende gebieden, inclusief de Braassem en Roelofarendsveen aan de overzijde. Ook onze buurgemeenten worden ermee geconfronteerd.

Past dat in het Landschapsontwikkelingsplan, dat ook onze gemeente heeft laten opstellen om ons landschap te verfraaien? Van het bij de fusie geschetste profiel van de nieuwe gemeente Kaag en Braassem blijft niet veel meer over wanneer zowel voormalig Alkemade als voormalig Jacobswoude gedomineerd gaan worden door omvangrijke industriële glascomplexen.

Zelfs wanneer de politieke wens naar 400 hectare nieuw glas gehonoreerd zou worden, dan nog behoeft en mag Kaag en Braassem daaraan niet worden opgeofferd.

4. Wat betekent dat voor Kaag en Braassem?

Er liggen al vele aanzienlijke problemen op het bord van de gemeente: de integratie en de concernplanning, de financiën, het plan Braassemerland, het centrumplan Leimuiden en niet te vergeten de herstructurering van onze eigen glastuinbouw. Een bedrijf zou zich wel tien maal bedenken voordat daarbij nog een nieuwe kolossale opgave werd aangenomen, waarvan de gevolgen nog niet bij benadering zijn te overzien.

De gemeenteraad heeft zich nog niet uitgesproken over de provinciale plannen voor 400 hectare nieuw glas, omdat het provinciale onderzoek nog niet is afgerond. Maar welke voordelen vallen er eigenlijk te verwachten? Wat betekent het voor onze eigen glastuinbouwers? Hoe geloofwaardig zijn voorspellingen over de extra werkgelegenheid bij de steeds stijgende productiviteit in de agrarische sector? Hoeveel nieuwe banen gaan er komen? Wie komen die banen vervullen? Wat is het economisch voordeel en wie gaan daarvan profiteren?

Over de financiële nadelen wordt nauwelijks gesproken. Door het volbouwen van de polder Vierambacht, wordt ook het open landschap in de ruime omgeving geschaad. Speelt de kassenbouw zich af op 800 hectare, het effect zal drie kilometer verder nog duidelijk merkbaar zijn. Dan gaat het om zo'n 6000 hectare! Wat betekent dat voor de recreatieve economie van onze gemeente? En welke financiële gevolgen heeft de afgenomen aantrekkelijkheid als woongemeente? Niet alleen concurreren de nieuw te bouwen woningen bij de kassencomplexen rechtstreeks met Braassemerland, maar dat Braassemerland wordt zelf ook minder aantrekkelijk.

Ook andere nadelen zijn er genoeg. Onze inwoners worden nu al blootgesteld aan de overlast van de HSL, de A4, de N207, Schiphol. Die kunnen we niet verplaatsen. Moeten daar de nadelen van een agro-industrieel complex aan worden toegevoegd? Verlies van natuur, toename van verkeersdruk, hinder van verlichting?

Als de plannen worden aangenomen zal de gemeente haar bestemmingsplannen moeten aanpassen en moeten aantonen dat daarvoor een gezonde financiële basis bestaat. Wie moet de nieuwe infrastructuur betalen of voorfinancieren? Kaag en Braassem! Welke onbekende problemen haalt de gemeente zich verder op de hals door nu in te stemmen? In dit stadium

komt dat neer op het tekenen van een blanco cheque. Het zou betekenen dat onze gemeente er een kolossaal financieel probleem bij krijgt. Heeft de gemeente daarvoor nog voldoende bestuurskracht en middelen over?

Wanneer de gemeente en de provincie iets voor de glastuinbouw willen betekenen, laten ze zich dan concentreren op de herstructurering van onze eigen kassencomplexen. Nieuwkoop heeft plannen voor de verplaatsing van verouderd en versnipperd glas in het kader van het IOP voor de glastuinbouw in de Rijnstreek. Haarlemmermeer is terecht trots op PrimAvieree, een nieuw te ontwikkelen gebied en een herstructureringsgebied van 650 hectare bij Rijsenhout en Burgerveen. Wat gaan wij doen?

Besluit

Wij concluderen dat op de in de aanhef gestelde vragen geen bevredigende antwoorden zijn gegeven.

Voormalig Alkemade koestert zijn glastuinbouw. Voormalig Jacobswoude koestert zijn open landschap. Alle partijen van Kaag en Braassem koesteren het groen-blauwe karakter van de nieuwe gemeente en de functie die daarmee wordt vervuld binnen de Randstad.

Er is geen enkele noodzaak om af te wijken van de Strategische Visie op Kaag en Braassem.